CRIMA DE AGRESIUNE ÎN DREPTUL INTERNAŢIONAL PENAL

Irina FLOREA

CZU: 341.31:341.485 irinaflorea999@gmail.com

As a phenomenon with the highest admissible level of gravity, the act of aggression is placed between several aspects: state sovereignty, international order, geopolitics, claims and personal interests. The international order is an interconnection of states that constantly interact and exchange resources, which are not necessarily determined by treaties, conventions and international acts. Yet, The UN Charter serves as the main core of these relationships, from which all processes reconsider their sustainability, thus, mitigating for the welfare of the humankind.

Prin agresiune înțelegem acele acțiuni ,neprietenoase" săvârșite de către un stat față de un alt stat menite să aducă atingere suveranității, păcii mondiale și securității regionale. Comunitatea internațională identifică drept crimă de agresiune, acțiunile săvârșite de conducerea politică, administrativă dar și militară ale unui stat, îndreptate spre destabilizarea echilibrului zonal, prin care să creeze tensiuni, dispute și efectiv – conflicte armate cu caracter internațional.

În cele mai clasice scenarii, un conflict demarează cu o serie de acte armate desfășurate exclusiv de un stat cu intenție rea-voită, împotriva unui alt stat, prin care atentează asupra teritoriului și frontierelor internațional recunoscute ale statului atacat. Fiind pus în fața faptului, statul agresat, se regăsește în necesitatea de a se apăra, demarând prin aceasta, mobilizarea militară necesară a efectivului uman și a utilajului tehnic. Prin această conflagrație, actul de agresiune se consideră deja comis, chiar și fără existența unei precedente declarații de război, așa cum amintește Rezoluția AG ONU nr. 3314 (XXIX). Or, un război declanșat neprovocat și nejustificat la scară largă, nu este scutit de încadrarea juridică pe care o oferă Rezoluția Adunării Generale a ONU privind definiția agresiunii din 1974 [1].

Ideologia cu care se încadrează statele în conflagrație este diferită: dacă pentru statul agresor, retorica dictează afirmarea de putere, acaparare și dominare în zonă, pentru statul agresat, retorica dictează necesitatea apărării patriei, reîntoarcerea a ceea ce a fost ocupat ilegal, precum și exterminarea inamicului în toate planurile posibile. Dacă un stat desfășoară operațiuni militare voit intenționate și neprovocate împotriva unui alt stat - de acțiunile sale vor depinde incipitul războiului. Acțiunile agresorului poartă caracter voluntar, întrucât, este la discreția propriei inițiative de a pune capăt conflictului. Conduita statului agresat, însă, poartă caracter obligatoriu – de apărare, de prevenție, de curmare a inamicului, și nu pot fi benevol renunțate sau suspendate, întrucât aceasta ar favoriza agresorul. De rezistența statului agresat depind mulți fac-

tori, dar cert este că pot înregistra o schimbare a mersului conflictului doar cumulativ în timp.

Întrucât actele de recurgere la forța armată care, privite din exterior, par asemănătoare prin formele lor de manifestare, sunt caracterizate din punct de vedere al semnificației lor politice-juridice în mod absolut diferit în funcție de faptul dacă statele implicate o fac de pe poziția de agresor sau victimă, situația părților la începutul conflictului armat este determinantă pentru caracterul acțiunilor întreprinse ulterior în raport cu normele dreptului internațional. Aprecierea caracterului agresiv al recurgerii la forța armată trebuie făcută de aceea și în baza unui criteriu suplimentar, de ordin temporal și anume, prin luarea în considerare a principiului anteriorității, care introduce un element de ordin obiectiv – săvârșirea faptelor în ordinea lor cronologică, a cărui probare se poate face cu relativă ușurință, evitându-se, astfel, aprecierea conduitei statelor exclusiv pe bază de criterii exclusiv subiective [2].

Elementul material sau ***actus reus*** constă într-un act de natură fizică, voluntar, care se poate manifesta sub forma unei acțiuni (*delicta commissiva*) sau inacțiuni ori omisiune (*delicta ommissiva*), în timp ce **elementul moral** sau ***animus agressionis*** se referă la intenție și elementul de inițiativă [3].

Purtarea unui război de agresiune este atributul exclusiv a unei persoane ,,în măsură să controleze sau să dirijeze acțiunea de politică sau militară a unui stat”. În consecință, actul de agresiune este subsumat unei politici generale de agresiune. Politicul este factorul de decizie în antrenarea unui război, iar purtarea acestuia are loc ca urmare a adoptării unui plan de agresiune. Existența unui program infracțional, exclude din sfera de incidență a normei actele fortuite, spontane sau izolate [4]. Respectiv, concludem asupra ideii că se materializează în realitatea obiectivă acele acțiuni – bine intenționate și calculate, care reies nu doar din niște idei lejer planificate, ci dintr-o serie de politici generale statale majore – bine coordonate și bine consolidate.

Deși, încă nu s-a consolidat expres și exhaustiv definiția de agresiune cu toate componentele sale, cele două elemente vor subzista în toate infracțiunile internaționale, și vor trasa un așa-numit caracter a infracțiunii. Constatăm, astfel, că, definiția acesei infracțiuni internaționale, derivă din surse preexistente. Spre deosebire de alte infracțiuni aflate sub jurisdicția Statutului CPI, este mai puțin probabil ca un individ care acționează singur, fără acțiunea sau implicarea unui stat, ale instituțiilor cheie în stat sau ale administrației centrale, să poată comite infracțiunea de agresiune. ,,Dat fiind că toate crimele internaționale au o natură juridică complexă, iar acțiunea indivizilor se situează la nivelul raporturilor dintre state, incriminarea și reprimarea lor este consecința directă a normelor juridice internaționale” [5].

Agresiunea este o „crimă de conducere” în care doar liderii de stat și/sau oficialii de stat cu suficientă autoritate pentru a conduce pot fi luați în considerare drept subiect a unei acţiuni agresivă. Această teorie, dar și definiția actuală a crimei de agresiune se bazează, astfel, pe ideea propusă pentru prima dată la Tribunalul de la Nürnberg, prin care, se consideră că planificarea, pregătirea, inițierea sau executarea agresiunii „**conține în sine răul acumulat al întregului**”. De aici, obiectivul din spatele deciziei

de a include infracțiunea de agresiune în jurisdicția CPI este de a preveni suferința cauzată de conflictul armat prin descurajarea actorilor statali de a folosi forța agresivă care nu constituie o excepție așa cum se precizează în Carta ONU.

Referințe:

1. Rezoluția AG ONU, nr. 3314, din 1974. [Accesat: 16.02.2024] În: https://lege5.ro/gratuit/he2dqmrt/rezolutia-nr-3314-1974-privind-definitia-agresiunii
2. V. CREȚU, Drept Internațional Penal, București, 1996.
3. O. BURLACU, Introducere despre elementul material al crimelor internaționale. Crimele prevăzute de Statutul Curții Internaționale Penale. Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale, 2016. [Accesat: 16.02.2024] În:https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/253_259_Introducere%20despre%20elementul%20material%20al%20crimelor%20internationale.%20Crimele%20prevazute%20de%20statutul%20Curtii%20Penale%20Internationale.pdf.
4. I.-C. PAȘCA, Drept Penal Internațional, Universul Juridic, București, 2020.
5. O. BURLACU, Latura subiectivă a crimei internaționale, Chișinău, 2017. [Accesat: 16.02.2024] În:https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/10.p.82-96_Latura%20subiectiva%20a%20crimei%20internationale.pdf.

Recomandat
***Dorina GUREV**, dr. în drept, conf. univ.*